

Zarandul

BIBLIOTECA CENTRALA
„ASOCIATIUNII”
SIBIIU

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituțiuni și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

ABUZ COMIS DE Casa Asig. Sociale

În toamna anului trecut funcționarii dela Casa Asigurărilor Sociale colindând căsile cetățenilor, cari țin servitori și servitoare, au dat servitorilor „Carnete de asigurare” punându-le în vedere că sunt obligați împreună cu stăpânii, pe jumătate, să plătească o taxă săptămânală, aplicabilă în timbre în carnet, pentru asigurarea servitorilor, la caz de boală, etc., sub sancțiunea că în caz contrar vor fi amendați stăpânii cu o sumă echivalentă cu valoarea timbrelor nelipite, iar în caz că stăpânul va cădea din nou în vina nelipirii timbrelor, va plăti drept amendă de două ori valoarea timbrului, după cum contravenția va fi repetată a doua sau a treia oară.

Consultând legea din 8 Aprilie 1933 pentru unificarea asigurărilor sociale, precum și regulamentul acestei legi; am constatat că publicul este jefuit în numele unei legi care nu există. Incasările făcute pentru servitorii casnici, sunt ilegale, și în viitor pot fi refuzate asemenea plăți.

În această lege nicăierea nu este prevăzută că asigurarea servitorilor din serviciul casnic ar fi obligatorie. S'a trecut o dispoziție numai în regulamentul acestei legi, dar o lege nu poate fi extinsă prin regulament, și această dispoziție fiind contrară legii nu poate fi ținută în seamă. O spune aceasta chiar art. 36 din Constituție: „interpretarea legilor cu drept de autoritate se face numai de puterea legiuitoare”, iar art. 14 din Constituție glăsuiește: „nici o pedeapsă nu poate fi înființată, nici aplicată, decât în puterea unei legi”.

Dealul acestei chestiuni a fost lămurit și de către o instanță specială care decide în conflictele dintre patroni și asigurați, și anume de către Comisiunea de judecată de pe lângă casa de asigurări din Constanța prin deciziunea 349 din 28 Septembrie 1934, (a se vedea Jurisprudența generală No. 39, sub No. 1229 din 6 Dec. 1934,) care a dat câștig de cauză cetățeanului, cu următoarea motivare:

„Deși regulamentul îi cuprinde și pe servitorii din serviciul casnic, această dispoziție fiind adău la lege, urmează a nu se ține în seamă”.

„Din expunerea de motive a domnului ministru, cât și din debaterile parlamentare, rezultă că asigurarea obligatorie cuprinde numai pe angajații din întreprinderile industriale și comerciale ca și pe meseriași paroni; deci ca o concluzie logică, urmează că sunt asigurați obligatoriu numai servitorii din acele întreprinderi sau acei cari prestează serviciul pe lângă meseriași patroni. — — — „In speță se constată că contestatorul a angajat pe servitoare în serviciul său casnic, și intrucât, după arătările mai sus, servitorii din aceste categorii nu intră în asigurarea obligatorie, contestația urmează a fi admisă”.

Acest abuz al Casei asigurărilor sociale trebuie să înceteze. Acțiunea Birourilor asigurărilor sociale, care a trecut peste declarațiile ministrului, și au alcătuit un regulament contra legii, băgând mâna în buzunarul cetățenilor numai abuz poate fi chemat.

Brad, la 22 Ianuarie 1935.

Dr. I. M. Gora
avocat.

Sfințirea troiței din Curechiu!

În 27 Ianuarie a. c. s'a făcut sfințirea troiței ridicată în com. Curechiu în amintirea revoluțiunii.

În legătură cu sărbarea a fost și distingerea cu brâu roșu a preotului local Petru Todoran.

Serviciul divin s'a oficiat de preoții: I. Indrei (prot. al Zarandului), D. Săcărea (prot. Băița), preoții P. Todoran (Curechiu), I. Popa (Herțegani), Roman (Trestia), Pașca (Bucureșii), Tebeș (Șesuri), P. Câmpian (Rovina), I. Iancu (Poiana) și R. Criștiu (Stejăre).

Istoricul bisericii, în care Căpitanul Crișan a luat jurământul iobagilor la 1 Nov. 1784, era nelămurită pentru credincioșii, veniți ca la praznice împărătești. A asistat și un grup de învățători și învățătoare din Brad, Crișior și comunele învecinate.

La sfârșitul liturghiei protopopul Băiței încunjurat de toți preoții prezenți a ținut o predică înălțătoare, având ca motto: Zachee coboară-te, că astăzi în casa ta mi se cade mie să fiu!

A scos apoi meritele preotului Todoran, tipul adevăratului păstor, care a știut ținea turma credincioșilor, dată păstoriei sale, bine încheagată, așa că în comuna aceasta nu s'a pomenit de secte, iar biserica unită de alături, — reparată frumos nu de mult, — stă pustie, fără nici un credincios.

A cetit actele I. P. S. Sale Dr. N. Bălan, metropolitul Ardealului referitoare la distingerea preotului. Doi preoți au încins apoi pe sărbătorit cu brâu roșu. A fost mișcător momentul când la urmă bătrânul preot cu lacrimi în glas aduce mulțămii I. P. S. Sale și protopopului pentru această atențiune; promite, că nu va lipsi nici un moment dela locul său de veghere și îndrumare a oilor sale, — totodată mulțumește credincioșilor săi, că l-au înțeles și l-au ascultat.

În sunetele clopotelor și a toacelor preoții în odăjdii și cu raporii înainte purced din biserică cu întreg poporul după ei la sfințirea frumoasei troițe.

După sfințirea apei și stropirea troiței și a credincioșilor s'a ridicat parastas pentru sufletele mucenicilor noștri dela 1784.

Învățătorul Ioan Fodor din comună într'o conferință scurtă, bine încheagată și presărată cu câteva amintiri din tradiția locală, a schițat evenimentul întâmplat aci la 1 Nov. 1784.

Elevul Macra Avram dela liceul din Brad a declamat poezia „Horia” de Aron Cotruș, Protopopul Băiței, dl. Dumitru Săcărea. Într'o cuvântare înflăcărată a arătat importanța sărbării și felicitând pe credincioșii din această parohie pentru acest frumos monument, simbolul suferințelor strămoșilor și al biruinței noastre, îi îndeamnă să-l cinstească și să fie mândri de el.

Elevul Ciura Ioan cl. VII dela liceul din Brad, declamează frumos poezia: „Inchinare ostirei române” de Mircea Rădulescu.

În sfârșit dl dr Ioan Radu din Brad, președintele Comitetului din Zarand pentru comemorarea revoluției, face o scurtă dare de seamă despre construcția monumentului, care a costat 24000 Lei. Mulțumește preotului local P. Todoran, inv. I. Fodor, primarului Ghilea Ioan pentru interesul și sprijinul dat și amintește cu laudă numele lui Vlad Nicolae, care deși om mai sărac a dat terenul pe care

e așezat monumentul fără nici o despăgubire. Predă monumentul în grija autorităților locale.

Dl Pop Ioan, notarul comunei, mulțumește președintelui comitetului pentru monument și promite, că autoritatea comunală va îngriji de menținerea lui în bună stare.

La urmă dl I. Indrei, prot. Zarandului cetește următorul proiect de telegramă omagială către M. S. Regele: „Moșii din văile Zarandului, întruniți la comemorarea de 150 ani a revoluțiunii lui Horia, la sfințirea monumentului din com. Curechiu, unde s'a aprins schinteia revoluțiunii, Vă exprimă întreg devotamentul lor”. Se primește cu însuflețire și e însărcinat președintele cu expedierea ei.

După serbare d-na și dl Todoran au invitat oaspeții, veniți din depărtate în casa lor, unde într'o animație rară s'a petrecut până sara târziu.

Troița din Curechiu are în față un baso-relief, o icoană în bronz, lucrată de artistul, dl Radu Moga, profesor la liceul din Brad. Ea înfățișează scena crâncenă, când cei doi panduri, trimiși de pretorul din Crișior să prindă pe Crișan, în noaptea de 1 Nov. 1784 ard cu vătraiul roșu pe copilul judeului comunal (primarul) din Curechiu, să le spună, unde e găzduit Crișan; mama băiatului, disperată își apără copilul.

Sub aceasta scenă e scris pe marmoră cu litere de aur: „Aci s'a aprins schinteia revoluțiunii dela 1784. În dosul troiței tot pe marmoră sunt fixate pe scurt evenimentele dela 1 Nov. 1784 din Curechiu.”

Postamentul e din piatră și beton, având 4 trepte.

Locul, unde e așezat e nu se poate mai potrivit: în maginea drumului, care duce spre Zlatna pe un dîmbicean, având în dos pe un loc mai ridicat drept cadru admirabil, biserica și cimiterul, iar în față stua întregă cu lumina soarelui, — este unul din cele mai frumoase monumente zarandene.

I. R.

Un nou confrate

În aceste timpuri grele, când mizeria își continuă dansul demonic al foamei peste toate meleagurile, în inima Hunedoarei, apare un nou ziar „LANCEA”. Investimântat frumos, bine editat și bine scris — credem că-și va face un loc de cinste în publicistica ardeleană.

Acești tineri vor scoate la iveală durerile și frământările unui tineret urgisit, vor înălța crezul acestui tineret și prin biciuirea energică își vor impune idealul! Mănuitorii condeiului dela Lancea au un ideal, care pentru ei și admiratori este sacru și pentru acest ideal vor jertfi nu numai banul lor, ci vor jertfi însăși tinerețea.

Sângele cu care se va scrie acest ziar va trebui să fie al morților — martiri — pe câmpuri necunoscut pentru apărarea paraziților actuali și oțelul va trebui să fie cel înfrățit cu carnea invalizilor pieritori de foame.

Lancea își va ține cuvântul! Deci simpatia noastră o va avea întotdeauna și neprecupețit. Și dacă va fi timpul, O pârțică din sufletul nostru va fi a noului ziar. Vom ceti cu plăcere acest ziar, urându-i pe această cale succes și viață lungă.

G. I.
student

Folklor.

Obiceiuri la ospete din Crișcior

După ce nuntașii vin dela sf. biserică, unde s'a oficiat cununia, merg acasă la mire sau la mireasă, unde e pregătită masa cu toate bună-tățile. Pe masă afară se află un vas cu apă și ujug de busuioc cu care se stropește, precum și un blid cu grâu. Mireasa ține un ștergar pe umăr. Apoi cu toții se spală iar o femeie mai glumeață ia grâu și aruncă peste nuntași zicând:

„Samăn grâu, nu seamăn pleavă,
Să fie mirii de treabă!”

După ceea începe vornicul să zică:

„Cinstite nașule mare,
Eu am aflat un lucru mai cu eale,
Că toți căți suntem chemați la asta adunare
Cu mic și cu mare
Inaintea masei mari să stăm,
Și cu apă pe mâni să ne spălăm,
Și după aceea în casă să intrăm,
Și la masă să ne așezăm,
Să bem și să mâncăm,
Să cântăm și să jucăm,
Și cu toți să ne bucurăm,
Că cine nu se va spăla
În casă nu se va băga
Și afară foame și frig va răbda.
Dar să bage mâna'n poșnări *)
Să nu strâmbe din nări!
Să scoată niște bani buni, nu minciuni,
Și'n apă în ciubăr să deie!
Iacă cu toții ne vom spăla,
Bani încă se vor aduna,
Și mireasa în naframă îi va lega,
Și cu ei în sân va da,
Și cu ei în târg va pleca,
Și o turtă va câmpăra,
Facută cu flori de fragă,
Ca la mire să-i fie dragă,
Și bine să se înțeleagă,
Să nu să sfădească,
Și la mulți ani să trăiască!”

Apoi cu toții se spală pe mâni, se așează la masă și se ospatează. După ce s'au terminat cu mâncările, iese nașa cu mireasa ca să o învălească; terminând cu aceasta dă de știre vornicului să vină să o predeie în seamă mirelui. Atunci merge vornicul cu o altă femeie mai glumeață și o învălește astfel ca să nu o cunoască mirele, apoi îi dă o furcă cu paie, care o leagă la brâu iar în mână ține un fus, astfel pleacă cu ea torcând și dând cu fusul, și dacă sosesc înaintea mirelui începe vornicul să zică:

„Bucură-te mire mare,
Că-ți aduc neaastă lucrătoare,
Căci doarme trei zile 'n picioare,

*) buzunări

Și'ntr'o lună toarce o lână,
Și mănă un sac de făină,
Și o jumătate de slănină
Și de beut încă nu bea
Dacă nu-i cu feră. *)”

Apoi se întoarce către soacra miresei și zice:

„Bucură-te soacră mare,
Că-ți aduc pieptănătoare,
Pe unde te va peptăna
Șapte ani nu te va mânca,
Numai tot te va durea!”

La aceste răspunde nașul mare:

„Cinstite vornice de casă,
Dumnezeu să te trăiască!
La această dă-i drumul să se ducă
Că de nu, îi aprindem a ei furcă!”

Apoi pleacă vornicul și îi aduce mirelui ade-vărata lui mireasă cu „conciul de ciocărlie.

După acestea se începe strigarea cinstei. Mai înainte cinstește nașul: bani, o haină la mireasă, vre-o 2 litri vin și o tortă sau prăjituri. Vine vornicul cu cinstea și zice către lăutari:

„O ho! ceterași vestiți
Să vă lăsați, să nu ziceți,
Și vă opriți!”

La acestea lăutarii se opresc și nu mai zic. Iar vornicul se adresează către ei zicând:

„Să vă pot porni,
Pe cum vă pot opri,
Șapte țări pustii ați plăti
Pe pat nu v'ați odihni!”

Apoi continuă vornicul:

„Cinstite mire din loc
Dumnezeu să-ți deie noroc!
Iată, prin niște puține cuvinte
Îți fac cu luare aminte,
Că domnul cumătrul mare din loc.
D-zeu să-i deie noroc și carne de porc!
Cinstește pe fini cu niște bani buni
Nu minciuni!

Scoși din casa bogatului
Și dați în mâna săracului,
Să meargă mirii în târgul Bradului
Să cumpere capre sau oi,
Cari se mulg pe dinapoi
Aceștia se chiamă bani
Făcuți de doi țigani,
Cari când cu ciocanelu dădeau
Schintelle săriau,
Și pe picioare se ardeau,
De tot de pământ se trânteau,
De nevoile-i călcău!
Și frigurile-i prindeau!
Să fie mireasa cu îndemână
Să-i prindă la mână,
Că dacă nu, pe mine mă cheamă Mihoc,
Și îi bag sub cofoc.
Dar și cumătra mare să fie sănătoasă
Că cinstește mireasa cu o haină frumoasă,
Să o poarte mireasa sănătoasă și voloasă!
Dar încă și pe lângă acestea, pe lângă toate
Încă și cu două vedre de beaură
Să luăm tot insul din gură în gură,

*) feră-10-litri

(Va urma)

culegere de

Pr. Ștefan Perian, paroh.

Vata de Jos.

Ziua pe 20 Ianuarie 1935, va rămănea o zi însemnată din viața tinerilor premilitari de la Subcentru P. P. Vata de Jos, primii cărora li-se aplică legea pentru pregătirea premilitară.

Serbarea s'a desfășurat cu mare însuflețire în sala din Parcul Băilor. La această serbare au luat parte peste 300 locuitori, în frunte cu autoritățile și intelectuali din localitate și jur.

Dl. I. Negrea inv. director, președintele Comitetului Subcentrului P. P. deschide ședința prin cuvinte înflăcărâte, care de la început atrag atenția publicului asupra importanței pe care o are aceasta serbare în viața tineretului României.

Dl. inv. Aurel Miclean comandantul S. P. P. Vata de Jos, prin o conferință însuflețită arată necesitatea care de mult s'a simțit și la noi pentru o pregătire a tineretului, importanța și scopul pe care îl urmărim prin aceasta pregătire a tineretului, precum și rolul mare pe care îl are aceasta pregătire pentru dezvoltarea fizică și moral-patriotică a tineretului României. Arată mai departe apoi evoluția și formele pri care se face aceasta pregătire în țările străine.

Dl. Sublocot. rez. Comandantul Centrului P. P. „Avram Iancu”, citește ordinele Comandamentelor superioare și îndemna tinerii ca să asculte cu supunere ordinele comandantilor

Corul școlii primare din localitate de sub conducerea Dlui inv. dir. I. Negrea, cântă „Imnul Regal”, după care au urmat mai multe recitări de poezii cu caracter eroic și patriotice, care au plăcut mult publicului, dovadă fiind tumultoasele aplauze a acestuia.

Pentru a da un fast cât mai mare acestei serbări, Dl. inv. Aurel Miclean, a pregătit cu tinerii din localitate dialogul „Țiganul Frunțaș” și comedia în trei acte „Trei nopți de răs”.

Dl. inv. dir. I. Negrea președintele Comitetului S. P. P., adresându-se tinerilor premilitari arătându-le marea nevoie pe care o are țara acum mai mult ca oricând de un tineret bine educat și disciplinat care prin forța lui fizică și morală, să poată ținea oricând piept atât dușmanilor de la hotare cât și acelor dinăuntru, cari ne privesc cu ochii fiarei lacome de pradă.

Muzica din comuna Tisa, pusă la dispoziția tinerilor, serbarea a continuat cu dans până în zorile zilei.

A. Coza.

Emiterea unei noi monede metalice

Ministrul de finanțe în conțelegere cu reprezentanții Băncii Naționale au hotărât emiterea unei noi monede metalice de câte 50 și 200 lei, în valoare de un miliard și jumătate. Conținutul metalic al noilor monede va fi de 75% argint. Și pentru ca statul să nu mai fie nevoit a comanda aceste monede totdeauna în străinătate, va înființa o monetărie a statului la Iași, unde se va bate și noua monedă ce va fi emisă în curând.

Străinul

Cu cât se apropia mai mult de satul lui, cu atât îl năpădeau mai tare amintirile și-i creștea bănuiala din suflet. I se scurga prin creier întreg firul vieții sale. Își aduce aminte de anii copilăriei, când păzea oile tatălui său și asmuțea câinii după drumeții ce treceau prin partea locului, mai ales după cerșetori. Și de Stana își aducea aminte. De Stana lui. Și când se gândea la ea, avea parcă o strângere de inimă. Toată lumea i-a spus înainte de însurătoare să n'o ceară pe Stana de nevastă că-i săracă și din neam rău de oameni. După el, feciorul baciului Vasile Doinea, se ducea bucuros orice fată, chiar Ileana birăului, căci e bogat, frumos și din oameni vrednici. El n'a ascultat însă nici de sfaturile celor mai bătrâni, nici de blestemele și lacrimile mamei sale, ci a luat-o după îndemnul inimii, căci i se părea că toate tainele lumii sunt adunate în ochii ei negrii și toate plăcerile vieții în trupul ei mlădios.

A trăit cu ea trei ani, în care timp a avut un fecior și a moștenit frumoasa avere a tatălui său. Atunci a venit războiul și el a trebuit s'o lase pe Stana cu Gheorghe cel mic în brațe, a trebuit să-și lase averea lui, oile

lui și pe Ursu, câinele cel mai credincios, pe toate a trebuit să le lase și să plece să moară pentru o țară străină, fiindcă un supus sârb a împușcat pe un principe austriac!

Când se gândea că luptă sub steag străin contra visului fraților săi, îl cuprindea un fel de silă de viață, mai ales că vedea mereu chipul dojenitor al dascălului Vasile Roșca. Omul acesta cu o atât de arzătoare licărire în ochi și cu atâta căldură în glas i-a vorbit în cei patru ani de școală, despre o țintă care merită jertfa tuturor Românilor: Unirea!

Deodată i-a venit un gând: să se dea prins la Ruși. La început îi fu frică de acest gând, dar gândul s'a adâncit mereu, până când într-o noapte cu ceață a trecut dincolo. Ce fericit i s'a părut dascălul Vasile în noaptea aceea. S'a întrebat el de multe ori, ce taine ale adâncului vor fi sălășluit în omul acela, că numai chipul lui să fie în stare să-i înfrângă dragostea de femeie, de copil, de avere. Abia târziu și-a dat seama, că prin glasul învătătorului din sat vorbea neamul întreg!

Câte n'a îndurat el dela Ruși, dela cei la care se dusesse de bună voie. L'au purtat desculț și flămând printr-o pustie fără sfârșit. El, care îndrăgea așa de mult munții, n'a

văzut de luni de zile nici măcar un deal, ci numai câmpie, câmpie, câmpie... L'a trecut prin sate pustii, prin orașe luminoase, prin păduri cu fiare, și l'au tot dus, la tot dus. S'a pomenit, nici el nu ști cum, lucrător la o mină de cărbuni. Nu-și putea da seama încotro vine țara lui, știa numai că trebuie să fie departe, foarte departe. A stat acolo șaisprezece ani impliniți. Îl țineau în viață dorul de Stana și de Gheorghe. De câte ori nu se gândea, ce va fi făcând copilul lui. Trăia cu nădejdea că odată și odată va fi liber. Liber! Și acasă!

A aflat acolo în fundul ocnei, dintr'o foale rătăcită, că Românii sunt acum cu toții una. Se gândea în sinea lui, cât de fericiți trebuie să se simtă Românii în țara lor. Ce înțelegere și frățietate domnește între ei. Dorul de țară l-a copleșit, a evadat atunci din mină și a pornit pe aceleași înfinse pustietăți către țara lui scumpă. Patru ani a ținut drumul său. A venit condus de oameni și mai ales de instinct. În acest timp a învățat ceea ce nu credea niciodată ca va fi în stare să învețe: să cerșească, să se prelingă pe lângă ziduri, să doarmă la margine de drum și la nevoie să amenințe. A văzut în acest drum lucruri pe cari nu le credea posibile între oameni.

Approape de Nistru a întâlnit oameni cari vorbeau românește. A crezut la început,

Revoluția lui Horia Cloșca și Crișan

Românii din Munții Abrudului

Sentințele și executarea căpitanilor

(Continuare)

de: Const. Tisu

După Horia, cea mai energică figură a revoluției din anul 1784 a fost Gheorghe Crișan. Cu toate că Cloșca era primul căpitan a lui Horia, juca un rol mai puțin însemnat ca viteazul Crișan. Cloșca se mărgini a duce revoluția singur din comună în comună, pe când înaintea lui Crișan revoluția mergea singură. Cloșca se mulțumi numai cu botezul și romanizarea dușmanilor prin preoții români, pe când Crișan încercă să-i distrugă și nimicească cu totul, în fine Cloșca lăsa terenul ocupat îndată după armistițiul dela Tîbru, pe când Crișan nu lăsa Zarandul din mâini până în momentul din urmă. Cu toate aceste este sfânt și adevărat, că toți trei acești martiri și-au jertfit viața pentru un ideal național.

Poporul maghiar la anul 1785, credea, că prin zdrobirea cu roata a acestor trei martiri ai neamului român, prin tragerea în țepă, și prin decapitarea mai multor țărani iobagi se va închide pentru totdeauna dosarul procesului istoric între ei și români. Crezul lor însă a dat greș, deoarece după 135 de ani dela moartea acestor trei martiri veni anul 1918, când dreptatea sfântă a poporului român triumfă, și când acest popor plin de suferințe unindu-se cu frații de peste Carpați, devine stăpân și domn peste plaiurile dragi și scumpe peste plaiurile daco-romane.

Căpitanii Horia, Cloșca și Crișan prin moartea lor nu putură pune stavilă condamnaților. Ele fură continuate în mai multe părți, din comitatele Alba fură condamnați la moarte 36 de țărani, prin țepă roată sau sabie. Intre acești condamnați din comitatul Albei fură și de aceia cari nu luaseră parte la revoluție. Așa de ex. țaranul Petiu Adam din Almașul mare a fost judecat la moarte numai în baza declarațiilor alor doi soldați cari îl acuzasă că l-au văzut conducând poporul la devastările din Câmpeni.

Bietul țaran nevinovat, însă dovedi cu mai mulți martori, că în timpul revoluției a fost tot în comuna sa acupându-se în continuu cu lucrarea minelor.

În urma acestui fapt pedeapsa cu moarte se suspendă.

Împăratul Iosif al II-lea văzând atâtea sentințe de moarte să temu, că nobilimea din Transilvania face din nou abuzuri aducând pedepse fără a se convinge de vinovăția țărănilor ci mai mult numai din simplă răsbunare, dete în luna Martie 1785 un ordin prin care schimbă toate pedepsele cu moarte în pedepse dela 1 an până la 3 ani închisoare.

Cu toate aceste, pedepsele nu fură revăzute de guvernul din Transilvania decât în luna August 1785.

În acest timp muriră în temnițele din Alba Iulia 5 țărani, iar ceilalți văzând, că nu mai pot scăpa să deciseră să fugă care cum îi va ajuta D-zeu.

Astfel 2 inși scăpară din închisoare urcându-se prin coș, iar alți 30 eșiră prin o gaură ce o făcură în perete, în care chip scăpară cu toții și fugiră prin păduri.

Văzând nobilimea faptul acesta, și temându-se de o nouă revoluție interveniră la guvern, iar guvernul și armata recuseră îndată la ajutorul protopopului Iosif Adamovici din Abrud, care prin diferiți, țărani aduse la cunoștința celor scăpați, că dacă se vor întoarce iar la Alba Iulia vor fi grațiați cu toții. Țărani se reintoarseră, iar protopopul Adamovici pentru gestul acesta primi un premiu de 100 galbeni.

Guvernul din Transilvania având în vedere desperarea țărănilor inchiși începu revizuirea sentințelor pe cari le reformă, reducând pedeapsa cu moarte în pedeapsa dela 1 an până la 3 ani închisoare după cum era și ordinul împăratului din luna Martie.

În comitatul Hunedoarei fură judecați la moarte 16 inși, parte țărani parte preoți. Sentințele aceste însă fură schimbate în închisoare. Trei din cei condamnați la moarte, prin revizuirea sentințelor fură judecați a trage corăbiile la Petrovaradin, afară de Ilie Stef sau Fărțala din Săcărămbu, care în primavara anului 1785 amenințase, că el va începe din nou revoluția mai bine și cu puteri mai mari ca Horia. Pentru aceasta el prin reducerea sentinței fu judecat la temniță pe viață, aplicându-se fieru, ars pe față și primind în fiecare an câte 50 de băte.

În Comitatul Clujului încă fură condamnați la moarte 1 preot și 17 țărani, a căror pedeapsă încă fu redusă la câte 1 an până la 3 ani închisoare.

Cu toate aceste însă țărani nu icetară cu amenințările iar nobilimi îi era teamă că nu cumva cu infrunzirea codrului să se ivească iar măcelul din trecut. Din cauza aceasta întreaga nobilime din transilvania ceru dela împăratul Iosif, ca să depărteze din ochii lor pe acei țărani români cari au devastat-o și sărăcit-o și cari au rămas încă nepedepsiți.

Cererea lor fu luată în considerare de împăratul care în luna Octomvrie 1786 ordonă expatrierea mai multor familii de țărani.

Guvernul din Sibiu îndată ce primi acest ordin începu compunerea listelor celor condamnați la expatriere.

(Va urma)

Serbarea Unirii la Brad.

Serbarea zilei de 24 Ianuarie, la Brad, anul acesta, s'a desfășurat într'un cadru mai mare și mai frumos. A luat parte și armata țării, reprezentată în Brad, prin batalionul 11 V. de M. La cazarma batalionului, unul dintre ofițerii superiori a vorbit despre Ziua Unirii, după care corpul ofițeresc, o companie de onoare cu muzica au participat la serviciul divin oficiat în biserica ortodoxă. Aci, la biserică, a vorbit protopopul Zarandului I. Indrei.

După masă, în sala festivă a liceului „Avram Iancu“, s'a dat un frumos festival aranjat de liceu și școalele primare din loc.

Cu această ocazie a vorbit despre însemnătate zilei d. prof. Ghibedea. Vorbirea d-sale a făcut o plăcută impresie asupra numerosului public care a ținut se ia parte la această manifestare națională.

Seara — armata — au făcut retragerea cu torțe.

Știri din Sarmisegetuza

Pregătirea premilitară: Diminică 20 Ian. a. c. a avut loc ședința festivă, de inaugurare a cursurilor de pregătire premilitară a subcentrului Sarmisegetuza. La invitația d-lui Gheorghe Crișan, comandantul Subcentrului au răspuns, luând parte, aproape toți intelectuali di comună și jur și un mare număr de țărani.

După serviciul divin și predica ocazională ținută de neobositul Păr. protopop I. Bora lumea a trecut în sala școlii. Aci dl. Gheorghe Crișan într'o însuflețită cuvântare a vorbit despre pregătirea premilitară, indemnând tinerii s'o primească cu toată dragostea. Dl. notar D. Balășiu răspunde din partea autorităților, asigurând pe asistenți că va da tot concursul acestei mari opere.

A urmat apoi un program artistic, bine executat de către elevii școlii, de sub conducerea domnului Gh. Crișan.

Febra tifoidă: Inregistrăm, cu satisfacție faptul că s'au micșorat simțitor proporțiile ce le luase febra tifoidă în comună și jur. Munca tisanică depusă de Dl. Dr. I. Moga a redus în mod simțitor posibilitățile de lățire a boalei.

Dela primărie. Comisiunea specială pentru aprobarea înființării a noi debite de beuturi spirtoase, a aprobat d-lui Ștefan Mitulescu deschiderea unei Hotel-Restaurant. Spre mulțumirea noastră, va putea satisface în mare parte cererile de găzduire ale vizitatorilor.

Aviz!

Vând o casă

compusă din 5 camere, magazie cu pivniță, și curte în extindere de 287 m. pt. în com. ORMINDEA, fost proprietatea decedatului preot. Nic. Pop.

Informații se primesc la Teodor C. Pop, profesor la Liceul „Aurel Vlaicu“ Orăștie.

că e în România, dar a aflat dela un bătrân, că până la România mai e cale de o zi. În sufletul lui de păstor nu-și putea da seama, dece o fi mințit foaia, care o cetit-o el în fundul oanei, că toți Românii sunt într'o singură țară, când el vede bine, că aici sunt încă multe sate curat românești.

Dela acelaș bătrân a aflat că în România e bine și că mulți oameni trec cu femei și copii Nistrul, ca să scape de prigonirile celor ce vor să fericiască lumea. În dimineața următoare Gheorghe Doinea era dincoace, la Români lui, dar ce-a văzut el în noaptea aceia, să ferească Dumnezeu! Zeci și zeci de oameni împușcați și duși la vale către necunoscut de Nistru. El a scăpat; s'a predat grănicerilor români, cari i-au pus câteva întrebări, i-au descusut hainele și le-au cusut la loc, i-au examinat cu băgare de seamă banii puținii căți îi avea la el și l-au dus la Chișinău, unde l-au lăsat liber. Când s'a văzut singur, cel dintâi lucru ce l-a făcut a fost că a cumpărat un ziar, pe care le-a cetit în întregime. A aflat deacolo lucruri cari i-au umplut sufletul de amărăciune: „că un român a împușcat pe primministrul țării“, „că în orașul Hotin consiliul comunal e compus din treizecișuuu dn străini și numai un român“, „că la

țalegerile trecute mai mulți români s'au omorât între ei“. etc. etc.

Acum trenul îl ducea spre casă. Cu cât se apropia mai mult de satul lui, cu atât îl năpădeau amintirile și-i creștea bănuiala din suflet. Dela câteva gări începuseră să se urre în tren oameni din satul lui. Nimeni nu-l recunoștea. Cine s'ar fi și gândit măcar, că după 20 de ani se întoarce din prinsoare feciorul baciului Vasile Doinea, îmbrăcat ca un cerșetor, el care fusese fruntaș printre fruntașii comunei. Se temea să întrebe despre Stana, ca nu cumva să i se confirme bănuiala. La gară s'a coborât din tren și a pornit pe jos către casă. Când a ajuns în capul satului a întreat pe baba Sofia a lui Ravenche despre Stana lui Gheorghe Doinea.

— Stana lui Georghe s'a măritat de când s'a pus pacea cu Simion Opincar, că Gheorghe al ei, sârmanul, s'a prăpădit prin țări străine.

Vestea, deși o știa de mult, l-a lovit ca un trăznet. Simțea că totul se prăbușește în el, intocmai ca o casă dărăpănată, când îi rupi singurul reazim. A simțit că o greutate ca de plumb i se lasă în tot corpul. El, care umblase un sfert din lume, abia se mai putea târi, căci e greu drumul, când ți-e sufletul greu.

De patru ani venia să vadă pe Stana și acum, când era la doi pași de ea, o putere nevăzută și neînțeleasă îl alunga departe, cât mai departe de ea. Când a trecut prin dreptul carei sale, a pus toată arta de-a se prelinge pe lângă ziduri, învățată în patru ani de pribegie, ca să poată trece nevăzut de nimeni, asemenea unui hoț. Un fecior desculț, netuns, zdrențos, ca de 20 de ani, a asmuțat câinii după el.

— După cine asmuți câinii Gheorghe, se auzi glasul Stanei din casă,

— După un cerșetor străin.

Un câine mare, bătrân sări încetișor gardul, dar în loc să muște pe bătrân, gudura, sărea pe el, îl linge.

Era Ursu!

Pe mormântul proaspăt din marginea cimitirului, oamenii văzură cum Ursu, câinele bătrân al lui Simion Opincar, stătea zi și noapte urlând după cerșetorul care a fost găsit mort la marginea satului.

Într'o zi, Gheorghe Doinea trecând cu mama sa prin cimitir și văzând pe Ursu acolo, o întrebă, oare cine o fi aici în mormânt, de-l păzește Ursu nostru.

— Un străin, maică, un străin!

Ion Plugarul

Săptămâna politică.

Frământări și echivocuri

Ultima săptămână politică a fost cât se poate de bogată în evenimente. Frământările și desechilibrul trecut au tins spre o clarificare. Această clarificare a dat naștere la o tensiune și mai accentuată, spiritele fiind și mai încordate. Sub masca politică generală domnește un haos dezolant.

Fiecare zi a însemnat o nouă bombă pentru istoria noastră politică. Partidul național-țărănesc se pare că va adopta o nouă cale, datorită ultimelor explicații. La Cluj în fața administratorilor și amicilor politici D-nul Vaidavoevod a făcut o serie de declarații, cari au stârnit un adevărat val de indignare în toate cercurile partidului. Înșinuările cât și concepțiile asupra programelor și tacticii diferitelor partide a dus la această revoltă.

Mai prudent, D-nul Iuliu Maniu, cu ocazia sărbătoririi a 62 ani de viață, s'a apropiat de D-nul Ion Mihalache, susținând o tactică pronunțat de stânga. Cu aceeași clăoviziune politică, în fața celor 400 aderenți și amici, a afirmat necesitatea Statului țărănesc, expunând în același timp programul său și menționând că nu cedează nimic din sistemele pe care dânsul le crede demne de a conduce. Se pare că d-nul Ion Mihalache înclină spre d-nul Iuliu Maniu în acest sens sunt edificatoare întâlnirile ultime, deasemenea vizitele d-lui Madgearu.

Credem că partidul național-țărănesc va adopta tactica și programul d-nului Iuliu Maniu, unicul om ce ar putea salva partidul dela o destrămare.

Nu mai puțină importanță s'a dat acordului ce a avut loc între Mareșalul Averescu, șeful partidului poporului și d-nul Gh. Brătianu, șeful partidului național-liberal. A surprins în genere faptul solidarizării Mareșalului cu de-

clarațiile d-nului Gh. Brătianu, la mesaj.

Nu este exclus ca în această combinație să intre și d-nul Iuliu Maniu, natural întrucât i se vor adopta punctele de vedere expuse. Acest acord constituie un puternic factor de apărare a ordinii constituționale.

Partidul guvernamental pare să aibă o perioadă de liniște după atacurile vehemente pornite contra d-nului lamandi. Doar situația financiară face să domnească o atmosferă pesimistă asupra majoritarilor. Prezintă mare importanță în această direcție duelurile din presă a d-nului V. Slăvescu cu d-nul V. Madgearu.

Intre proiectele ultime ale guvernului este și modificarea Constituției, care proiect este combătut cu energie de către o mare parte de oameni competenți. „E un fapt inutil pe care guvernul vrea să-l ducă la îndeplinire numai fiindcă nu are altceva de făcut“, afirmă un cunoscut ziarist. D-nul Octavian Goga — a anunțat și d-sa un proiect de reformă a Constituției. Dealtcum în ultimul moment se vorbește cu asiduitate de o înțelegere a d-lui Goga cu partidul guvernamental. Se așteaptă sosirea dânsului din Italia, pentru a-și expune ideile și programul pentru viitor.

D-nul Nicolae Iorga — frate de cruce cu d-nul Goga, la bombardarea Bădăcinului — așteaptă procesul cu frații Boilă, conducătorii ziarului „România Nouă“, dela Cluj, pentru pretenziunile calomniilor ale acestora.

Merită să anunțăm și arestarea profesorului universitar Constantinescu Iași, care se află între viață și moarte, după declararea mai multor greve ale foamei ș. a.

Așa a trecut ultima săptămână politică în cadrele unor frământări și echivocuri demne de relevat.

SorIn Răscoala

— Prietenul și colaboratorul nostru d. Ștefan German, prof. la școala comercială superioară de băeți din Timișoara a fost delegat director al acestei școale.

— După lungi și grele suferințe inv. preot I. David din Junc a încetat din viață. Lasă în urma sa o soție și trei copii nemângâiați.

Domnul să-l răsplătească cu fericita odihnă în lumea celor drepti.

A doua tranșă a împrumutului intern se va lansa zilele acestea.

Subscrierea va dura mai multe luni. Se vor primi și bonuri de impozite, pe valoarea lor nominală.

Sâmbătă seara, în 2 Februarie, la orele 9 seara, va avea loc în Casina Română serata dansantă a Clubului sportiv „Mica“.

La serată poate lua parte toată lumea.

CINEMA „ORIENT“ BRAD

Duminică 3 Februarie 1935.

BARCAROLA
 Jean Kiepura,
 Jenny Jugo
 Paul Hörbiger
BARCAROLA
 (Ein Lied für Dich)

Festivalul de la 24 Ianuarie

Ziua Unirii s'a sărbătorit și anul acesta, la Brad, printr'un reușit festival artistic-național, pregătit prin străduințele unite ale profesorilor de la liceu și învățătorilor de la școlile primare din localitate.

Programul, mai bogat ca oricând, a constat din coruri, recitări patriotice și dansuri naționale, executate măiestrit de elevii de liceu și de copiii de la școlile primare. Un prețios concurs pentru deplina reușită a serbării a dat și Orchestra bat. V. de M., care a acompaniat minunat „Imnul regal“ și „Hora Unirii“, executate cu mult avânt de corul elevilor liceului.

Tinerii Avram Macra și Ioan Ciura, elevi în clasa a VII, au dovedit în declamarea cunoscutelor poeme de Aron Cortuș și Mircea Rădulescu, aceleași calități de dicțiune și același timbru răscolitor, pe cari i le remarcasem încă de la serbările anterioare date de liceu.

Nu ne putem opri de a releva și aici — cu toate că s'a făcut și în altă parte a acestei gazete, — cuvântarea ocazională — o adevărată și erudită conferință, — ținută de dl. prof. V. Ghibedea, despre „Evoluția ideii de unire la Români“, în care a expus și interpretat cu claritate drumul anevoios parcurs de această idee generatoare a României de astăzi, în cursul ultimelor 3 veacuri.

Intr'un cuvânt, festivalul aranjat de școlile din Brad în ziua de 24 Ian. a acestui an, a arătat cum se poate înjgheba și executa, în mod ideal, un program pentru tineret, ceea ce e totuna cu a cunoaște forțele și aptitudinile executanților și a nu le cere lucruri peste puterile sau cunoștințele lor, greșală pe care o comit, poate din lipsă de experiență, alți aranjatori de „festivaluri artistice“ în acest ținut. Gh. M.

Cunoscutul scriitor ANTON HOLBAN, autorul romanului „IOANA“, va vorbi și citi la RADIO-București din această lucrare, Marți, 5 Februarie, ora 22.

Iniințarea Secțiunii Brad a Ligii Antirevizioniste.

În ziua de 22 curent s'a întemeiat la Brad, — cu o numeroasă participare a populației locale, — Secțiunea Brad a „Ligii antirevizioniste“. Nu e pentru nimeni ceva nou existența, răspândirea și scopul urmărit de această vastă și patriotică asociațiune; de aceea socotim de prisos să mai insistăm asupra ei. De altfel un documentat și luminos articol apărut în coloanele acestui ziar într'unul din numerele trecute, și semnat de dl. Ioan Ghișa, este perfect lămuritor. Ne mărginim să relevăm numai constituirea oficială a Secțiunii din localitatea noastră, eveniment care a fost doar o consacrare a stării de fapt prin alegerea unui comitet de conducere, — căci și până acum toată suflarea românească conștientă, din această localitate, se socotea ca făcând parte sufletește din numita Ligă, încă de la înființarea ei în Capitala țării, acum un an. Întrunirea de constituire oficială a Secțiunii Brad s'a ținut la Liceul „Avram Iancu“, participând la ea toți câți au putut și mulți din acei cari reprezintă tradiția de dărză și nedesmințită afirmare națională.

După citirea statutelor Ligii, de către dl. Candin Ciocan, directorul liceului, s'a procedat la înscrierea de membri. Au aderat fără excepție, toți cei de față.

Cotizația anuală pentru membrii activi s'a fixat de adunare la 40-lei pentru primul an, sumă în care intră și taxa de înscriere. Lista pentru înscrierea de membri rămâne mai departe deschisă, putând adera orice bun român, care exercită o profesiune onorabilă și n'a suferit nicio condamnare penală. Excepție se face — bineînțeles — pentru eventuale cazuri de condamnare sub stăpânirea maghiară, pentru chestiuni naționale.

S'a trecut apoi la constituirea comitetului de conducere, adunarea alegând, prin aclamare, următorul Comitet:

Președinte: Ioan Ghișa, directorul institutului de credit „Crișana“; vice președinte: Dr. Ioan Radu, director în pensie al Liceului „Avram Iancu“, secretar: profesor Cornel D. Rusu; casier: inginer Gheorghe Minovici; membri: Ioan Indrei, protopop al tractului Zarand, ing. Valer Ambruș, s.-dir. la Soc. miniere „Mica“ și Ioan Bocăescu, primarul Bradului.

După ședința adunării s'a intrunit, în continuare, comitetul ales, care a rezolvat chestiunile curente, hotărând în unanimitate expedierea următoarelor două telegrame omagiale: Gh. M.

D-sale Domnului

Stelian Popescu
președintele Ligii antirevizioniste

București

În istoricul ținut al Zarandului, care în toate timpurile a reprezentat un izvor nesecat de energie națională, urmând linia tradițională a înaintașilor noștri, s'a constituit secția Brad a Ligii antirevizioniste. Cu această ocazie vă exprimăm întreg devotamentul și deplina solidarizare în lupta pentru consolidarea neamului românesc.

Ioan Ghișa

președintele secției Brad a Ligii antirevizioniste.

D-sale Domnului

Ioan Lupas
profesor universitar

Cluj

Punându-se bazele secțiunii Brad a Ligii antirevizioniste pe care cu atâta însuflețire o conduceți în Ardealul rămas pururea în tradiția luptelor naționale, Vă exprimăm hotărârea noastră neștrămutată de a fi și în viitor alături de D-voas're printre cei mai vajnici luptători ai integrității națiunii noastre.

Ioan Ghișa

președintele secțiunii Brad a Ligii antirevizioniste